

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,45

Published at: 23-04-2022

Author:

Surface: 952.18 cm² **Circulation:** 14860

Subjects:

ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ

Συγγραφέας

Διδώ Σωτηρίου, ζωή

σαν ταινία του Χόλιγουντ

Τέχνες & Γράμματα, σελ. 5

Η ζωή της είναι σαν ταινία του Χόλιγουντ

Η Λένα Διβάνη μιλάει στην «Κ» για το είδωλό της, την εκπληκτική γυναίκα των ελληνικών γραμμάτων Διδώ Σωτηρίου

Συνέντευξη στη **LENA ΜΑΤΣΙΩΡΗ**

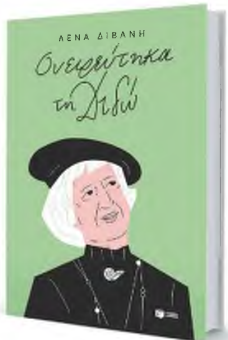
Συνήθως, ένα καλό όνειρο συγκινεί ή και συναρπάζει, αλλά δεν διαρκεί: υπάρχουν όμως κι εκείνα που διαρκούν στον χρόνο, γίνονται πρόκληση και προοπτική. Σε ένα τέτοιο όνειρο, η ιστορικός και συγγραφέας Λένα Διβάνη συνάντησε την ηρωίδα της, το είδωλό της, την εκπληκτική γυναίκα των ελληνικών γραμμάτων Διδώ Σωτηρίου.

Το νέο βιβλίο της Διβάνη, «Ονειρεύτηκα τη Διδώ» (εκδ. Πατάκη), είναι μια υβριδική βιογραφία σε μορφή διαλόγου, που διαπερνά όλο τον σύντομο ελληνικό εικοστό αιώνα. Από τη Μικρασιατική Καταστροφή και την Κατοχή έως την εκτέλεση του Μπελογιάννη και τη χούντα, η Διδώ Σωτηρίου δεν υπήρξε απλώς ένας αυτόπτης μάρτυς, αλλά, μέσα από τα γραπτά και τα βιβλία της, κατάφερε να είναι από τους πιο επιμονούς φρουρούς της συλλογικής, ιστορικής μας μνήμης: γιατί η Ιστορία, αναγκαία και επικίνδυνη, ζει πάντα στην καρδιά της λογοτεχνίας και η Διδώ—που δεν μπόρεσε, ασφαλώς να σώσει τον κόσμο όπως επιθυμούσε—θα μας θυμίζει πάντα, με όλους τους τρόπους, ακόμη και μέσα από ένα όνειρο, ότι αυτός ο κόσμος αξίζει να σωθεί.

— Το όνομα είναι οιωνός έλεγαν οι Ρωμαίοι, Διδώ...

— ...ήταν μια παθιασμένη πριγκίπισσα που ερωτεύτηκε τον Αιγεία, αυτή που έβαλε φωτιά και έκαψε όλα του τα πράγματα, όταν εκείνος την εγκατέλειψε. Ανωριμότητα λοιπόν: Όταν, ο νονός του μαυροστούκαλου, που γεννήθηκε το 1909 στο Αϊδίι της Μικράς Ασίας, έδωσε αυτό το όνομα στη βαφτισιά του είχε φανταστεί άραγε πως της δίνει χρυσό; Γιατί, πράγματι, και εκείνη εγκαταλείφτηκε—από τους γονείς της—όμως δεν τους έκαψε. Έγινε μια επαναστατημένη «ξυπόλυτη» πριγκίπισσα των φτωχών και των αδικημένων μεγαλόκαρδη, τολμηρή, γενναίοδωρη, ερωτική και 100 χρόνια μπροστά από την εποχή της. Έγινε η Αυτής Εξοχότις Διδώ Σωτηρίου.

— Εξωραϊζονται ακόμη και οι ασχίες της ζωής, φτάνει να

Το νέο βιβλίο της Λένας Διβάνη είναι μια υβριδική βιογραφία σε μορφή διαλόγου, που διαπερνά όλο τον σύντομο ελληνικό εικοστό αιώνα.

Έγινε μια επαναστατημένη «ξυπόλυτη» πριγκίπισσα των φτωχών και των αδικημένων μεγαλόκαρδη, τολμηρή και 100 χρόνια μπροστά από την εποχή της.

μη διστάζει κανείς να κρύψει την πραγματικότητα κάτω από ένα όμορφο, χρυσομένο ψέμα.

— Η Διδώ δεν επέτρεψε στον εαυτό της να πέσει σε καμία από τις παγίδες που έπεφταν (και δυστυχώς ακόμη πέφτουν) οι γυναίκες. Είχε έναν άπιστευτο μηχανισμό επιτυχούς αλλά και ευτυχούς επιβίωσης. Η μόνη παγίδα που δεν κατάφερε να παρακάμψει ήταν εκείνη της ομορφιάς. Γεννήθηκε μάλλον άσχημη, για τα κριτήρια της εποχής, και το βίω-

σε ως μεγάλο κουσούρι. Βέβαια, δεν υπέκυψε. Η Διδώ δεν παραδινόταν εύκολα. Έκοψε το πόδι της σαν αλεπού και γλίτωσε από την παγίδα. Φρόντισε να αναπτύξει τόσο ταλέντα και τόσες τεχνικές γοητείας έτσι που πάντα περιστοιχίζονταν από ερωτευμένα μάτια... Είχε τον πιστότερο και ωραιότερο σύζυγο, τον πιο λάβρο εραστή και ένα τούρμιο θαυμαστές γύρω γύρω.

— Από πολύ νωρίς αρχίζουν τα ραντεβού με την Ιστορία. Μικρασιατική Καταστροφή, μεταξική δικτατορία, Κατοχή, Εμφύλιος, χούντα: γιατί την κατάρτηλη στιγμή εμφανίζονται πάντα ο κατάλληλος άνθρωπος.

— Πραγματικά είναι άπιστευτο αυτό που συνέβαινε. Η Διδώ, όπως επαναλάμβανε και η ίδια, ήταν ασορτί με την Ελλάδα. Ανέβαινε η Ελλάδα; Ανέβαινε και αυτή. Καταστρεφόνταν η Ελλάδα; Ακολουθούσε, μοιραία, ο δικός της Γολγοθάς. Κοριτσάκι την έβρασε η Μικρασιατική Καταστροφή στον Πειραιά να ξενυχτάει στην αποβάθρα, ελπίζοντας ν' αντικρίσει τη βάρκα με τους δικούς της να έρχεται. Κατέληξε, στη χούντα, να κρύβεται σε τρελοκομείο για να μην τη συλλάβει

η Ασφάλεια! Όλα αυτά όμως με γέλιο, με κουράγιο, με τρελή αγάπη για τη ζωή και τους ανθρώπους.

— Δεν ήταν μητέρα η πατριδα, ήταν μητριά...

— Και όμως, η Διδώ δεν την αμφισβήτησε ποτέ την Ελλάδα. Ίσως, είναι αυτό το ευλογημένο χούι των Ελλήνων που δεν γεννήθηκαν εδώ και αγάπησαν την πατρίδα, πρώτα σαν ιδέα και μετά σαν αιτή πραγματικότητα. Και, όπως ξέρετε, οι ιδέες είναι παντοδύναμες.

— Η πρώτη αρχισυντάκτρια εφημερίδας στην Ελλάδα και αρθρογράφος του περιοδικού «Γυναίκα», που διάβάζαν και οι φυλακισμένοι κομμουνιστές στην Ακροναυπλία.

— Η Διδώ κέρδισε πολλές πρωτιές στη ζωή της, με μαγικά ευκολία. Επί Μεταξά, λ.χ., έγινε αρχισυντάκτρια της «Γυναίκας» και την απογειώσε, διατηρώντας, ταυτόχρονα, έναν αντιφασιστικό χαρακτήρα. Πώς στην ευχή ανακάτεψε την πολιτική μέσα στις συνταγές μαγειρικής, μόνον εκείνη το ήξερε! She did it her way, που λέει. Αργότερα, μέσα στην Κατοχή, έγινε αρχισυντάκτρια του «Ριζοσπάστη». Αμέσως έσκισε γιατί έγραφε απλά και αναλυτικά

την είδηση ώστε να καταλαβαίνει όλος ο κόσμος. «Το έγγραφο σαν ιστοριούλα», έλεγε, «ανέλα τις αιτίες και προέβλεπε τα πιθανά αποτελέσματα. Έτσι, μπορούσε ο καθένας να καταλάβει τι γινόταν».

— Και αφού μάζεψε ζωή, γράφει το πρώτο της βιβλίο.

— Έχω την εντύπωση ότι η Διδώ δεν θα έγραφε ποτέ μνηστικόρημα εάν η μοίρα δεν της έστειλε ένα μωρό στα χέρια, τον Νικόλαο. Αφού η μάνα του (και αδελφή της) βρέθηκε στη φυλακή και ο Μπελογιάννης στον τόφο, κάποιος έπρεπε να αναλάβει αυτό το αθώο βρέφος. Έτσι, η Διδώ—που δεν ήθελε ούτε σκυλί να περιορίζει την ελευθερία της— ανέλαβε, με όλη την αγάπη της τερπότητας καρδιάς της, να κάνει τη ζωή του ανήπιού της λίγο πιο γλυκιά. Εν ολίγοις, αφού τελείωσαν τα δημοσιογραφικά σουτρά φέρτα και τα Παρίσια, κλείστηκε, αναγκαστικά, μέσα για το παιδί κι έτσι βρήκε τον χρόνο να γίνει συγγραφέας. Φοβερό δώρο της έκανε (και μάς έκανε) ο Νικόλαος.

— Ο πληγωμένος επειγεται να γράψει...

— Ήταν να μη γίνει η αρχή. Μετά, άνοιξε η κάνουλα με τις ανα-

μνήσεις. Η Διδώ είχε, πάντα, τεράστια φαντασία. Ακόμη και το πιο απλό πράγμα που ζούσε το φούσκωνε στο κεφάλι της, του έδινε τεχνικόλόγο διαστάσεις και, σε καμία περίπτωση, δεν του επέτρεπε να την πάρει από κάτω. Αυτό έκανε στο πρώτο της βιβλίο, που είναι πιο προσωπικό.

Για να μιλήσει για τη Μικρασιατική Καταστροφή, όμως, έβαλε την απόσταση ανάμεσα. Προφανώς, συνειδητοποιούσε πως μιλάει εξ ονόματος των Ελλήνων, όχι του εαυτού της. Γι' αυτό, χρησιμοποίησε σαν πρώτη ύλη το ημερολόγιο ενός στρατιώτη και κατόπιν έκανε εκτεταμένη έρευνα, ώστε να γράψει τελικά το πιο διάσημο, ίσως, μνηστικόρημα της Ελλάδας, τα «Ματωμένα χιούματα». Βέβαια για μένα, η μεγάλη στιγμή της Διδώ είναι η αποτύπωση της μετεμφυλιακής Ελλάδας στην «Εντολή», μέσα από την τραγωδία της αδελφής της Έλλης Παπά και του Μπελογιάννη. Το φόρτε της ήταν το προσωπικό, ανακατεμένο με το πολιτικό.

— Αν η δικαιοσύνη ήταν άνθρωπος ζωντανός, θα έκλαιγε εκείνες τις ημέρες.

— Πραγματικά, τα διαβάζουμε τώρα, χρόνια μετά, και αδυνατούμε να τα πιστέψουμε. Τι μέρες φρικτές πέρασε αυτή η χώρα, όπου τα όνειρα εκδικήθηκαν τους νεοειρηνοφίλους και οι ιδέες γίναν τουφέκια που σκορπούσαν θάνατο... Η ζωή της Διδώ, που είναι σαν ταινία του Χόλιγουντ—κατά καιρούς κωμωδία, δράμα, πολιτικό θρίλερ—σε αυτό το σημείο γίνεται βαρύ δικαστικό δράμα που τελειώνει με αίμα. Αυτό που έμεινε από τον Μπελογιάννη είναι ένα ανάρτητο τραγούδι, το σκίτσο του Πικάσο με το γαριφάλο στο στόμα και το βιβλίο της.

— Ο φόβος που θα φοβηθείς θα έρθει να σε συναντήσει;

— Είμαι μια σίγουρη γι' αυτό. Εξ ου και προσπαθώ να ακολουθήσω τον δρόμο που χάραξε η Διδώ, αυτές τις μέρες του παγκόσμιου ζόφου. Ψηλά το κεφάλι, βαθιά ανάσα και πάμε. Η πολλή σκέψη βλάπτει όσο και η λίγη. Η ζωή είναι μικρή. Ας τολμήσουμε, πια, αυτό που ονειρευόμαστε και ας φάμε τα μούτρα μας!